

מכון מגיד ללימודי המשך
מיסודה של האוניברסיטה העברית בירושלים

מכון מגיד ללימודי המשך
מיסודה של האוניברסיטה העברית בירושלים

תכנית הכשרת מורשים לנגישות השירות

הנגשת שירותי ההשכלה הגבוהה לסטודנטים המתמודדים עם מגבלה נפשית באוניברסיטת תל-אביב

אייל בן עמי אובלוזינר
בהנחיית גב' אורנה עמית

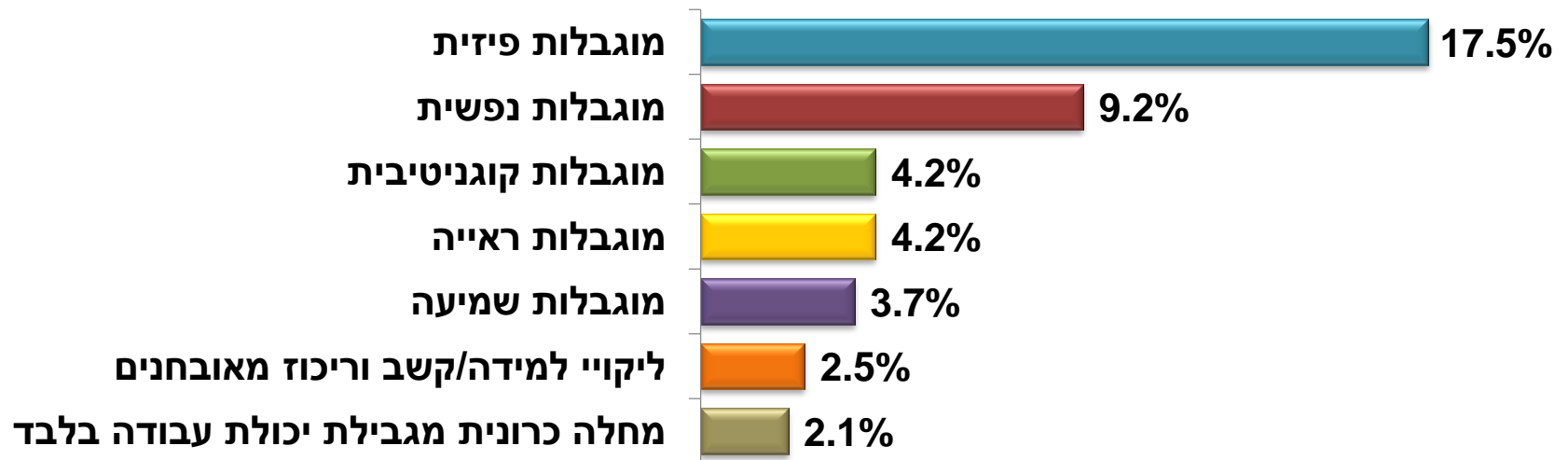
2016

היקף התופעה בישראל (שנת 2012)*

1,603,500 אנשים עם מוגבלות ↔ ~20% מהאוכלוסייה

878,200 אנשים עם מוגבלות בגיל העבודה (18-67)

* שיעור מתוך כלל אוכלוסיית האנשים בגיל העבודה בארץ, עם וללא מוגבלות
מקור: מחקר מכון ברוקדייל וביטוח לאומי (2012)

השכלה בקרב אנשים עם/ללא מוגבלות

בעלי תואר ראשון ומעלה

32%

אנשים ללא מוגבלות

18%

אנשים עם מוגבלות

מגבלה נפשית תפקודית - עדויות

המגבלה הנפשית משליכה על היכולת שלי כבן אדם ללמוד, להגיש סמינריון, לגשת לבחינות, והדרישות האקדמיות לא יורדות, הסף לא יורד ואני במהלך התואר אושפזתי פעמיים אז סיימתי אותו רק אחרי שש שנים

סטודנטית המתמודדת עם סכיזופרניה

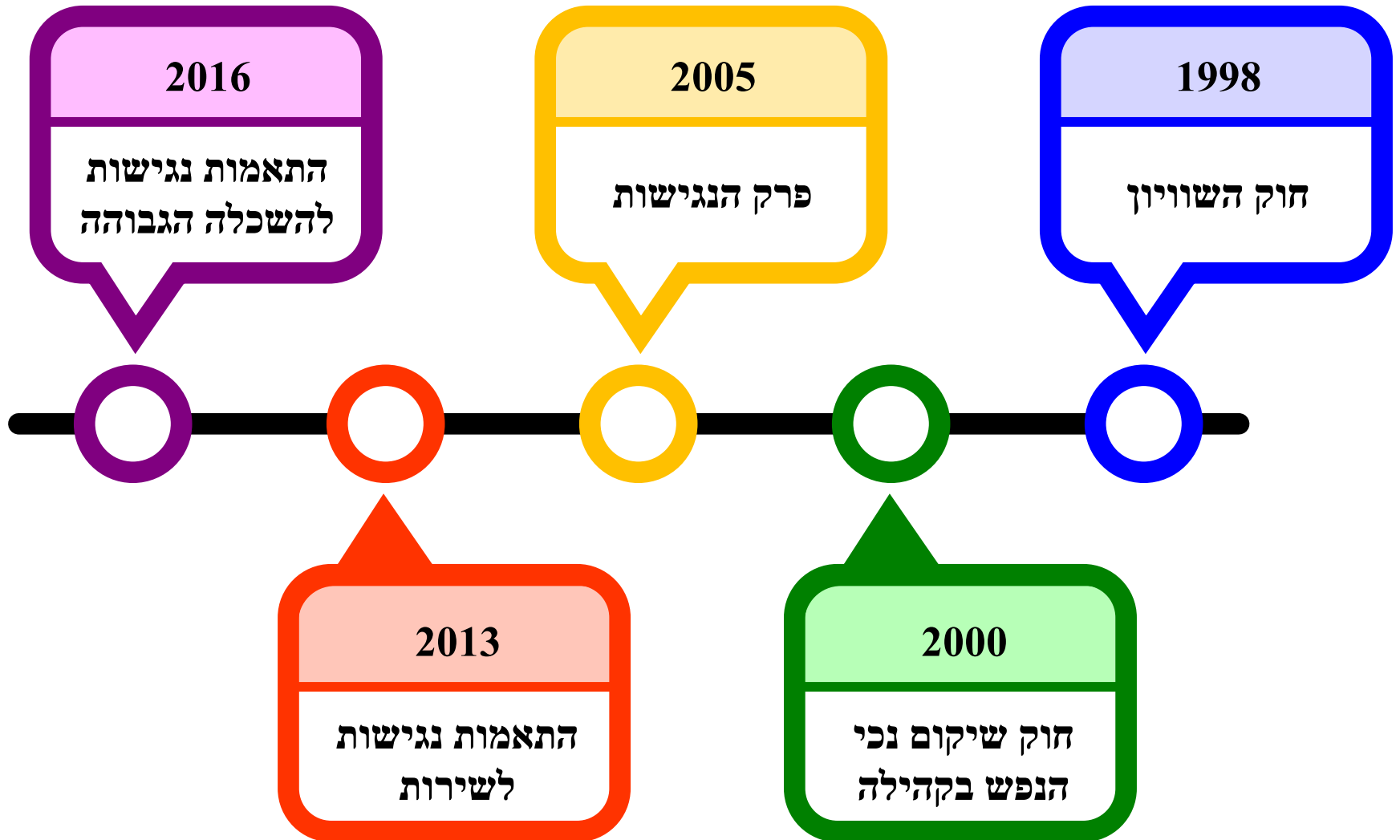

זה משליך עלי, היו לי תקופות שנעדרתי, בכלל לא הלכתי ללימודים, אולי הלכתי לקורס אחד שהייתה חובת נוכח וחוג מזה לא. זה השליך הרבה כי בעצם לקראת המבחנים הייתי צריכה להשלים הכול מאפס פחות או יותר. היה לי חוסר תפקוד שמאד הקשה עלי ללכת ולהדביק את הפער

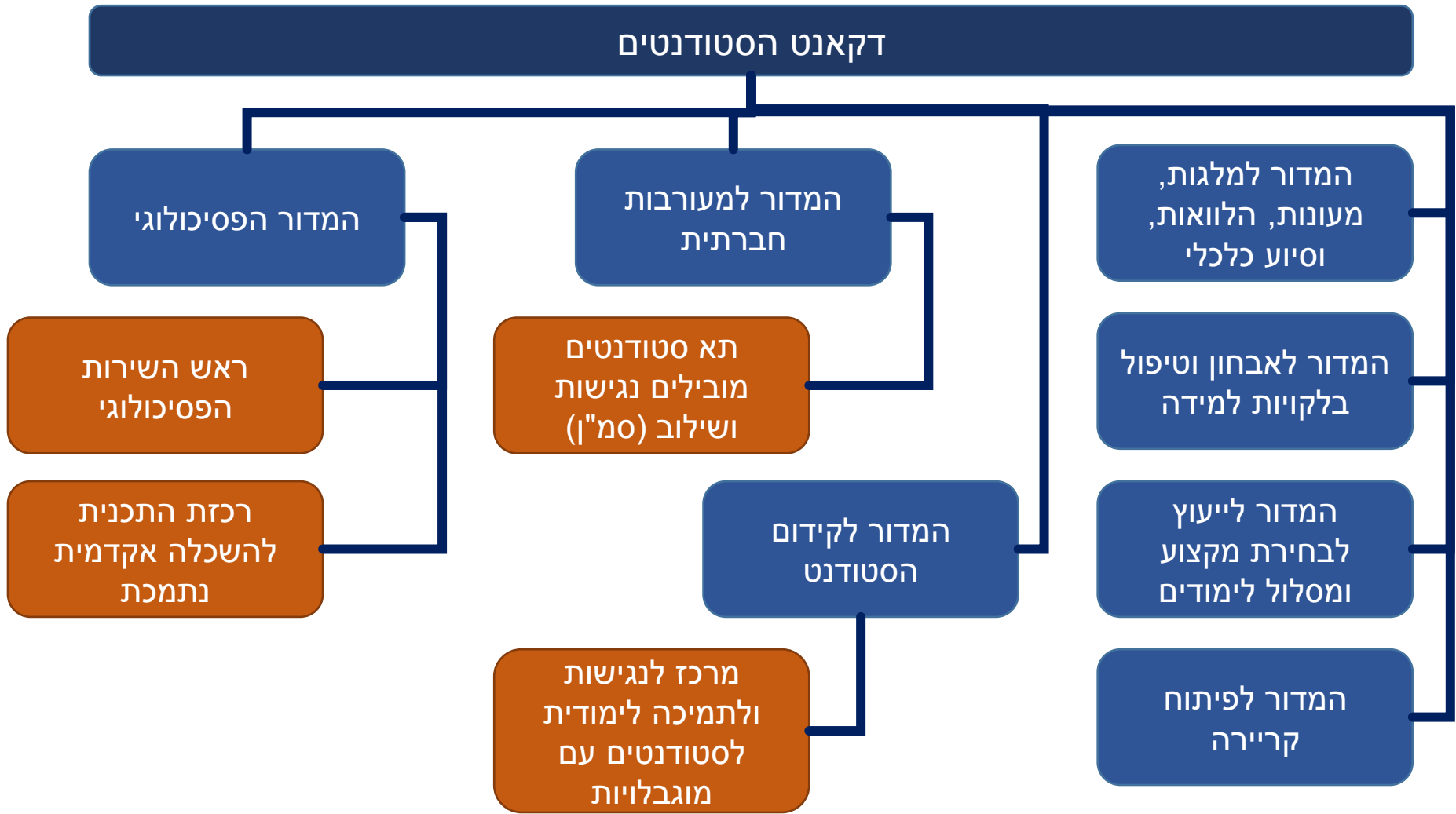
סטודנטית המתמודדת עם הפרעה דו-קוטבית

חוקים ותקנות

מרכז התמיכה של דקאנט הסטודנטים באוניברסיטת תל-אביב

הפיקוח המקצועי על שירותי החונכות האקדמית

אוניברסיטת תל אביב

רכזת התכנית להשכלה אקדמית
נתמכת מטעם חברת "נתן"

סטודנטיות חונכות מטעם חברת
"נתן"

סטודנטים המתמודדים עם
מגבלה נפשית, 40% נכות
לפחות וזכאות לסל שיקום
מהביטוח הלאומי

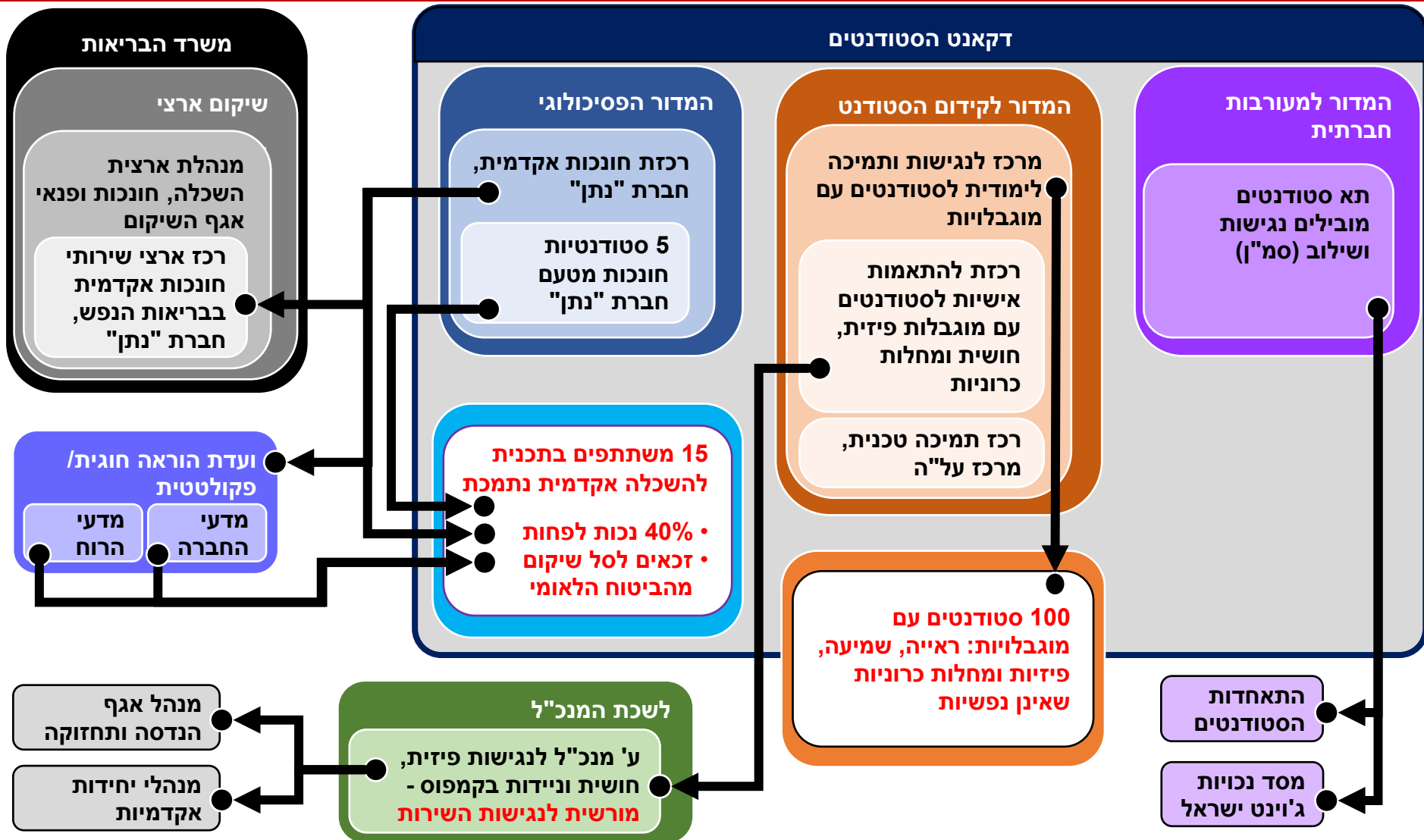
משרד הבריאות

מנהלת אגף שיקום ארצית,
משרד הבריאות

מנהלת ארצית תחום השכלה,
חונכות ופנאי, אגף השיקום,
משרד הבריאות

רכז ארצי שירותי חונכות
אקדמית בבריאות הנפש מטעם
חברת "נתן"

מרכז התמיכה של דקאנט הסטודנטים באוניברסיטת תל-אביב

התכנית להשכלה אקדמית נתמכת באוניברסיטת תל-אביב

התאמה עיקרית: 4 שעות שבועיות של חונכות אקדמית

- ייעוץ תמיכה וליווי אישי ומקצועי בקשר ללימודי התלמיד במוסד
- סיוע בהגשת בקשה להתאמות אישיות בלימודים ובהיבחנות
- הדרכה וסיוע פרטניים להקניה ולשיפור של הרגלי למידה ואסטרטגיות למידה
- תמיכה רגשית ראשונית ופיתוח מיומנויות חברתיות
- סיוע בהתמצאות במרחבי הקמפוס,
- היכרות עם השירותים לסטודנט
- מתן עזרה בהליכים בירוקרטיים

המטרה

הנגשת שירותי ההשכלה הגבוהה לסטודנטים המתמודדים עם מגבלה נפשית באמצעות התאמות המאפשרות להם לרכוש בהדרגה עצמאות, להשתלב לימודית וחברתית במוסד האקדמי ולהשתתף בחיי הקמפוס ככלל הסטודנטים

שגיב ושטרודך, 2007: שור, 2015

פרופיל הסטודנטים המשתתפים בתכנית

- **המשתתפים:** 15 סטודנטים המתמודדים עם מגבלה נפשית (40% נכות נפשית ויותר), הזכאים לסל שיקום מהביטוח הלאומי והרשומים לפחות לחצי מתכנית הלימוד

- **גיל ממוצע:** 30; טווח 25-42; ייצוג שוויוני לגברים ולנשים

- **תחום:** בעיקר תואר בוגר בפקולטות למדעי הרוח ולמדעי החברה

- **ניסיון אקדמי קודם:** רוב הסטודנטים כבר התנסו בלימודים אקדמיים ונשרו (יותר מפעם אחת) בגין היעדרויות ממושכות בשל אשפוזים פסיכיאטריים

ממושכים

- **תמיכה:** כלל הסטודנטים מלווים על-ידי פסיכיאטר

או/וגם על-ידי פסיכולוג בקהילה

- **תנאים:**

- נדרשים לחתום על טופס ויתור על סודיות רפואית

- המידע האישי נשמר בשירות הפסיכולוגי ואינו מועבר לגורמים אחרים באוניברסיטה

התכנית להשכלה אקדמית נתמכת באוניברסיטת תל-אביב

ממצאים

- חסר בהסברה ובהפצת מידע על אודות התכנית
- שירות סגרגטיבי לסטודנטים עם מגוון מוגבלויות בדקאנט הסטודנטים
- היעדר התאמה בנוהלי האוניברסיטה – קנס כספי בגין פריסת התואר
- נשירת סטודנטים
- מכשולים תודעתיים המונעים מסטודנטים המתמודדים עם מגבלה נפשית להשתתף בחיים האקדמיים והסטודנטיאליים ככלל הסטודנטים

מתודולוגיה

- נתונים נאספו באמצעות ראיונות עומק מובנים-למחצה שנערכו עם:
- רכזת התכנית להשכלה אקדמית
  - שתי חונכות בתכנית
  - 3 סטודנטים המתמודדים עם מגבלה נפשית ומקבלים חונכות אקדמית

המלצות להנגשת שירותי ההשכלה הגבוהה

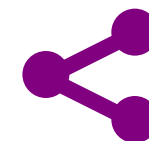
- הפקת מידעון לסטודנטים המתמודדים עם מגבלה נפשית
- הפקת מידעון לסגל האוניברסיטה אודות התכנית להשכלה אקדמית נתמכת

הקמת קבוצת עזרת עמיתים מקוונת של ולמען סטודנטים המתמודדים עם מגבלה נפשית באוניברסיטת תל-אביב

יישוג – פרסום התכנית להשכלה אקדמית נתמכת ברשתות החברתיות, בפורומים ובקבוצות מקוונות ייעודיות למתמודדים עם מגבלה נפשית

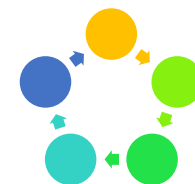

המלצות להנגשת שירותי ההשכלה הגבוהה

הדרכות חווייתיות לסגל לשם הסרת מכשולים תודעתיים
המונעים מסטודנטים עם מגבלה נפשית השתתפות בחיים
האקדמיים והסטודנטיאליים

בניית מודל לעבודה משותפת בין מצרף הגורמים בדקאנט
הסטודנטים

אישור לפריסת החובות לתואר בוגר במדעי הרוח והחברה
על פני ארבע שנים לכל הפחות ופטור מקנס כספי
לסטודנטים בתכנית

בניית תכנית ברמת המניעה השניונית לנשירת סטודנטים
מתמודדים מהלימודים האקדמיים

מסקנות

- לתכלול ולתאם בין השירותים המבוזרים בדקאנט הסטודנטים
- לייצר מענים מערכתיים ברמת האוניברסיטה עבור סטודנטים המתמודדים עם מגבלה נפשית

- ליזום ולהנחות היוועצויות ארגוניות לסגל ולצוות הבין-מקצועי בדקאנט הסטודנטים במתן שירות נגיש לסטודנטים מתמודדים.
- העלאת המודעות של הסגל לתכנית להשכלה אקדמית נתמכת

- יצירת רצף שירותים משלב קליטת הסטודנטים המתמודדים ועד לשלב היציאה לשוק העבודה על ידי יצירת התקשרויות בין הגורמים השונים בדקאנט הסטודנטים

- אימוץ תפיסה רוחבית של המוגבלות על כל היבטיה אשר תיקח בחשבון גם נגישות פיזית וחושית לסטודנטים המתמודדים עם מגבלה נפשית

מקורות

- ברלב, ל. קרן-אברהם, י. הבר, י ואדמון-ריק, ג. (2015). **אנשים עם מוגבלות בישראל 2015**. ירושלים: לשכת הפרסום הממשלתית, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, משרד המשפטים.
- נאון, ד., שטרסברג, נ., בן-שהם, א., הרן, ד., פריאור, ר. וגאליה, ד. (2012). **בעלי מוגבלות בגיל העבודה בישראל: שכיחות באוכלוסייה, מאפיינים ומצב תעסוקה**. ירושלים: המוסד לביטוח לאומי: מינהל, המחקר והתכנון ומאירס-ג'וינט-מכון ברוקדייל.
- פלדמן, ד. ובן משה, א. (2006). **אנשים עם מוגבלות בישראל**. ירושלים: לשכת הפרסום הממשלתית, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, משרד המשפטים.
- שגיב, נ. ושטרך, נ. (2007). **השכלה אקדמית נתמכת לאנשים עם מוגבלות פסיכיאטרית**. ירושלים: המוסד לביטוח לאומי, האגף לפיתוח שירותים, מינהל המחקר והתכנון.
- שור, ר. (2015). **הערכת תוכנית החונכות האקדמית במוסדות להשכלה גבוהה עבור אנשים המתמודדים עם מגבלה נפשית**. ירושלים: המוסד לביטוח לאומי, קרן המחקרים.

חוקים ותקנות

- **חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (1998)**, התשנ"ח-1998, ספר החוקים, 152.
- **חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (1998)**, התשנ"ח-1998, (תיקון מס' 2), התשס"ה-2005.
- **חוק שיקום נכי נפש בקהילה (2000)**, התש"ס-2000, ספר החוקים, 1746, 231.
- טיוטת תקנות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (התאמות נגישות למקומות ציבוריים קיימים שהם מוסדות להשכלה גבוהה ולשירותי השכלה גבוהה שהם נותנים), התשע"ו-2016. אושרו בוועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת, ב-22.3.16.
- תקנות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (התאמות נגישות לשירות), תשע"ג – 2013.